

Mądrość czy bogactwo? Rola dziedziczenia i jego opodatkowania w analizach z wykorzystaniem modeli OLG

Od lat 70. XX wieku obserwuje się wzrost nierówności społecznych. Ich zmniejszanie jest jednym z ważniejszych współczesnych wyzwań polityki gospodarczej. Decydenci polityczni poszukują instrumentów, które byłyby w stanie skutecznie oddziaływać na zniwelowanie nierówności. Temat zyskał na popularności razem z publikacją Thomasa Piketty'ego i jego propozycją wprowadzenia uniwersalnego podatku od majątku. Opinia publiczna dodatkowo zawrzała w reakcji na artykuł Chetty'ego, w której zanegowano amerykański mit o równości i wolności. Pokazano, że od lat 70. razem z rosnącymi nierównościami, maleją szanse na międzypokoleniowy awans społeczny. Tym samym potwierdzono, że dziedziczenie majątku i kapitału ludzkiego ma nie tylko ogromny wpływ na przyszłe dochody, ale i na skalę nierówności. Analiza inwestycji rodziców w kapitał ludzki potomstwa sięga Barro i Beckera, których publikacje były też początkiem nowego obszaru badań, nazywanego ekonomią rodziny. Zakłada ona, że decyzje podejmowane wewnątrz gospodarstwa domowego (na poziomie *mikro*), w tym decyzje dotyczące inwestycji w kapitał ludzki czy dzietności mają poważne makroekonomiczne implikacje. Poprzez tempo wzrostu populacji i akumulacji kapitału ludzkiego bezpośrednio oddziałują na wzrost gospodarczy. Pomimo wyraźnego empirycznego i teoretycznego połączenia między literaturą z zakresu nierówności a ekonomii rodziny, brakuje modeli makroekonomicznych, które uwzględniają te dwa obszary. Proponowane badanie ma za zadanie wypełnić tę ewidentną lukę w literaturze.

Celem badania jest zbadanie wpływu instrumentu wyrównującego nierówności w modelu nakładających się pokoleń (OLG) z *ex ante* heterogenicznością i strukturą rodziny. Chcemy sprawdzić, w jakim stopniu podatek spadkowy jest w stanie zmniejszyć nierówności i jak ta wielkość zależy od konstrukcji systemu emerytalnego i publicznych nakładów na system edukacji. W strukturze OLG wiek jest modelowany *explicite*, dlatego jest powszechnie stosowana w analizach m. in. systemów emerytalnych. Wykorzystanie jej do badania nierówności jest jednak podejściem nowym. Innowacyjność projektu polega również na uwzględnieniu struktury rodziny i heterogeniczności współczynników śmiertelności, dzięki wykorzystaniu niedawno opublikowanych danych. Projekt bazuje głównie na trzech nurtach literatury. Pierwszy analizuje czynniki, które są w stanie zmniejszać nierówności poprzez używanie instrumentów polityki gospodarczej. Drugi wykorzystuje modele nakładających się pokoleń do szacowania efektów wprowadzania podobnych instrumentów. Trzeci wskazuje na istotności modeli z egzogeniczną i endogeniczną dzietnością w analizach makroekonomicznych.

Ze względu na brak modeli uwzględniających heterogeniczność współczynników śmiertelności oraz strukturę rodziny i wykorzystywanie ich w kontekście nierówności, stworzenie takiego narzędzia będzie stanowiło istotny wkład do nauki. Model taki posłużyć może nie tylko analizom nierówności i skali redystrybucji w ramach pokolenia, jak i między pokoleniami, ale także w kolejnych projektach badawczych i odpowiedzieć na szereg innych pytań badawczych (np.: badanie innych instrumentów polityki gospodarczej lub inwestycji w zdrowie).